

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

Київ

від 07 травня 2024 року

№ 22-1

Про розгляд Висновків про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України „Про Державний бюджет України на 2023 рік”

Відповідно до статті 98 Конституції України, статті 62 Бюджетного кодексу України, статей 7, 25 і 26 Закону України „Про Рахункову палату” розглянуто Висновки про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України „Про Державний бюджет України на 2023 рік”.

За підсумками обговорення Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) виконував Закон України „Про Державний бюджет України на 2023 рік” (далі – Закон) в умовах воєнного стану, надпрогнозованого зростання економіки й імпорту, девальвації гривні, нижчого від прогнозного рівня інфляції та рекордного надходження міжнародної допомоги, що становила 34,3 відс. фінансових ресурсів державного бюджету.

2. У 2023 році від міжнародної спільноти отримано зовнішніх запозичень і грантів на загальну суму 1 трлн 585,5 млрд грн, що на 45,1 відс. більше порівняно з 2022 роком, у тому числі:

державних зовнішніх запозичень – 1 трлн 151,6 млрд грн, що на 39,1 відс. менше плану і в 1,9 раза більше, ніж у 2022 році;

грантів (дарунків) і надходжень за програмами допомоги Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ – 433,9 млрд грн, що в 14,6 раза більше планового показника, оскільки у Законі не визначено планового обсягу грантів на бюджетну підтримку, що зараховуються до загального фонду.

Зовнішні надходження сприяли стабільності державних фінансів в умовах воєнного стану, зростанню міжнародних резервів України і здійсненню найнеобхідніших витрат державного бюджету.

3. Внутрішні ресурси становили 3 трлн 36,8 млрд грн, що на 206,4 млрд грн, або 7,3 відс., більше плану:

доходи без урахування отриманих від зовнішніх партнерів грантів (дарунків) – 2 трлн 238,6 млрд грн, що на 1,6 млрд грн, або 0,1 відс., більше плану;

внутрішні запозичення (з урахуванням коригування) – 553,6 млрд грн, що на 15,9 млрд грн, або 3 відс., менше плану;

кошти єдиного казначейського рахунка (далі – ЄКР) – 226,6 млрд грн, що не планувалися;

кошти від повернення кредитів – 14,8 млрд грн, що на 3,1 млрд грн, або 17,2 відс., менше плану;

надходження від приватизації державного майна – 3,2 млрд грн, що на 2,8 млрд грн, або 47,4 відс., менше плану.

Зокрема, до загального фонду державного бюджету із внутрішніх джерел надійшло 2 трлн 32,4 млрд грн, що більше за видатки на національну безпеку й оборону – 1 трлн 843,8 млрд гривень. Отже, дотримано вимоги міжнародних партнерів щодо здійснення видатків на національну безпеку й оборону за рахунок внутрішніх джерел без спрямування на те зовнішніх запозичень і грантів.

4. В умовах триваючої російської збройної агресії плановий показник доходів державного бюджету на 2023 рік загалом перевиконано на 405,8 млрд грн, або 17,9 відсотка.

Порівняно з 2022 роком, доходи державного бюджету зросли на 884,8 млрд грн, або в 1,5 раза. Збільшення доходів державного бюджету зумовлено насамперед:

зростанням обсягів отриманих благодійних внесків і грантів – на 564,7 млрд грн;

скасуванням податкових пільг – на 63,7 млрд грн;

девальвацією гривні – на 54,3 млрд грн;

зростанням імпорту товарів – на 44 млрд грн;

зарахуванням до державного бюджету податку на доходи фізичних осіб у вигляді грошового забезпечення військовослужбовців – на 31 млрд гривень.

План доходів загального фонду перевиконано загалом на 409,2 млрд грн, або 32,6 відсотка. Без урахування надходження грантів у сумі 425,4 млрд грн, які не планувались, план доходів загального фонду не виконано на 16,2 млрд грн, або 1,3 відсотка.

План доходів спеціального фонду не виконано на 3,4 млрд грн, або 0,3 відсотка. У 2023 році питома вага спеціального фонду в доходах державного бюджету, порівняно з 2022 роком, збільшилась у 2,3 раза за рахунок власних надходжень бюджетних установ з інших джерел, грантів та іншої

допомоги, що становили 76,8 відс. доходів цього фонду, а їх обсяг у 2023 році, порівняно із 2022 роком, збільшився у 3,8 раза.

5. У 2023 році видатки державного бюджету проведено в сумі 4 трлн 14,8 млрд грн, або 93,6 відс. плану. Порівняно з 2022 роком, видатки збільшилися на 1 трлн 309,1 млрд грн, або 48,4 відс., зросла частка видатків за бюджетними програмами щодо здійснення заходів з обороноздатності та безпеки держави.

На здійснення заходів з обороноздатності та безпеки держави проведено 2 трлн 636,9 млрд грн видатків державного бюджету, або 65,7 відс. їх загального обсягу. Порівняно з 2022 роком, ці видатки збільшилися на 1 трлн 99,3 млрд грн, або в 1,7 раза.

При цьому КМУ, Міністерство фінансів України (далі – Мінфін) й окремі головні розпорядники не переглянули затверджених на 2023 рік обсягів видатків загального фонду за деякими бюджетними програмами, які щомісяця як у попередніх роках, так і у звітному році проводилися в обсягах менше плану або взагалі не проводилися. Ці видатки можна було спрямувати на вирішення першочергових потреб держави в умовах воєнного стану.

Окремі видатки спеціального фонду державного бюджету, які здійснюються за рахунок надходження коштів за програмами допомоги Європейського Союзу і грантів урядів іноземних держав, міжнародних організацій, проведено в обсязі, що на 26,1 млрд грн менше плану, що зумовлено тривалим укладанням і виконанням контрактів, отриманням коштів наприкінці року.

На кінець 2023 року залишок коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії становив 23,8 млрд грн, або 38,4 відс. його ресурсу, що спричинено невикористанням головними розпорядниками виділених 18,5 млрд грн і нездійсненням КМУ розподілу 5,3 млрд грн для проведення видатків.

У 2023 році на спеціальний рахунок для збору коштів на підтримку Збройних Сил України, відкритий у Національному банку України, надійшло 10,3 млрд грн, з яких 8,7 млрд грн використано для фінансування заходів, пов'язаних з відсіччю збройної російської агресії проти України.

Головними розпорядниками не забезпечено використання коштів, які надійшли до спеціального фонду державного бюджету як добровільні внески (благодійні пожертви) від фізичних і юридичних осіб приватного права та/або публічного права на відкриті в Національному банку України рахунки таких розпорядників для фінансового забезпечення заходів із відсічі збройної агресії проти України та ліквідації її наслідків, національної безпеки й оборони, відновлення, підтримки і розвитку України, надання гуманітарної допомоги („UNITED24”).

6. На реалізацію інвестиційних проєктів, які впроваджуються за рахунок кредитів (позик), залучених державою до спеціального фонду від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, здійснено видатки та надано кредити на суму 11,4 млрд грн, що на 164 млрд грн,

або 93,6 відс., менше плану. Це спричинено тривалим укладанням контрактів, здійсненням закупівель і внесенням змін до чинних фінансових угод з урахуванням воєнного стану.

7. У 2023 році дефіцит державного бюджету збільшився, порівняно з 2022 роком, на 46,1 відс. і становив 1 трлн 336,9 млрд грн, або 20,4 відс. валового внутрішнього продукту (далі – ВВП). Отримані з усіх джерел ресурси для покриття дефіциту державного бюджету і погашення державного боргу становили 1 трлн 935 млрд грн, що, навіть в умовах неповернення залучених з ЄКР коштів, менше плану на 23,3 відсотка.

8. Заборгованість державного бюджету за отриманими з ЄКР коштами для покриття тимчасових касових розривів загального фонду у 2023 році зросла на 86,6 відс., що створило додаткове фінансове навантаження на державний бюджет у наступні бюджетні періоди.

9. Заборгованість Пенсійного фонду України за позиками, наданими з ЄКР на покриття тимчасових касових розривів, пов'язаних з виплатою пенсій і допомоги, з початку року зменшилася на 29,2 млрд грн, або 72,1 відсотка.

10. Рівень перерозподілу номінального ВВП через бюджети у 2023 році збільшився. Доходи зведеного бюджету без урахування грантів від міжнародних партнерів у 2023 році становили 40,9 відс. номінального ВВП, що на 8,1 відс. пункту більше, ніж у 2022 році.

11. Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився на 35,5 відс. (до 5 трлн 519,5 млрд грн) і становив 84,4 відс. ВВП.

12. Витрати з державного бюджету на погашення й обслуговування державного та гарантованого державою боргу збільшилися, порівняно з 2022 роком, на 12,4 відс. – до 701,2 млрд грн, що становило 15,7 відс. усіх витрат державного бюджету.

13. Суттєвими ризиками збільшення боргу і витрат на його погашення й обслуговування є, зокрема:

значний в умовах воєнного стану дефіцит державного бюджету, що потребує нових запозичень для його покриття;

зростання частки чутливого до валютних коливань боргу, номінованого в іноземній валюті боргу, з 67,2 до 72,8 відс.;

неповернення позичальниками отриманих під державні гарантії коштів і здійснення виплат за ними з державного бюджету.

З урахуванням викладеного Рахункова палата

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Висновки про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України „Про Державний бюджет України на 2023 рік” (далі – Висновки).

2. Надіслати Висновки і рішення Рахункової палати, прийняте за результатами їх обговорення, Верховній Раді України (далі – ВРУ).

3. Надіслати Висновки КМУ і рекомендувати:

внести на виконання пункту 261 плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік, затверджений розпорядженням КМУ від 16.02.2024 № 137-р, на розгляд ВРУ проєкт закону про внесення змін до Закону України від 03 березня 2022 року № 2115-IX „Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” з метою відновлення у період дії воєнного стану подання респондентами статистичної та фінансової звітності, необхідної для виробництва офіційної державної статистичної інформації;

доручити Мінфіну при розробленні законів про внесення змін до закону про державний бюджет визначати обсяг окремих доходів, надходження яких більші від затверджених на рік показників, з урахуванням їх фактичних надходжень із початку року;

затвердити на виконання Закону України „Про державні лотереї в Україні” Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей і Порядок плати за ліцензію на випуск і проведення лотерей з метою надходження до державного бюджету ліцензійних платежів за право здійснювати діяльність з випуску та проведення лотерей;

доручити Мінфіну разом із заінтересованими органами внести пропозиції щодо спрощення порядку використання коштів з рахунків для залучення добровільних внесків (благодійних пожертв) на підтримку України „UNITED24” з метою оперативного розподілу цих коштів;

доручити головним розпорядникам бюджетних коштів здійснювати щокварталу моніторинг виконання бюджетних програм, які щороку плануються і не виконуються та видатки за якими проводяться менше плану, зокрема на виплату пільг і допомог, реалізацію програми державних гарантій медичного обслуговування населення, для можливого перерозподілу видатків та спрямування їх на першочергові потреби держави в умовах воєнного стану;

приймати рішення про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету виключно на здійснення видатків, що не могли бути передбачені під час складання проєкту бюджету;

доручити Мінфіну відновити оприлюднення звіту про виконання програми управління державним боргом з метою дотримання визначеного у Бюджетному кодексі України принципу публічності та прозорості, а також здійснення передбаченого КМУ контролю за ризиками, пов’язаними з управлінням державним боргом;

доручити Мінфіну разом із заінтересованими органами провести моніторинг нормативно-правових актів КМУ щодо розподілу і виділення коштів з державного бюджету з метою виявлення нереалізованих рішень для аналізу актуальності їх виконання у наступних бюджетних періодах;

доручити Мінфіну з метою забезпечення прозорості розробити і внести на розгляд законопроект про внесення змін до абзацу першого частини сьомої

статті 20 та частини четвертої статті 60 Бюджетного кодексу України щодо інформування Рахункової палати про затвердження порядків використання коштів державного бюджету та виконання текстових статей закону про Державний бюджет України;

доручити Мінфіну здійснити моніторинг та оцінку ефективності бюджетних програм, спрямованих на реалізацію інвестиційних проєктів, які впроваджуються за рахунок кредитів (позик), залучених державою до спеціального фонду від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій.

4. Висновки надіслати Комітету Верховної Ради України з питань бюджету та Мінфіну в порядку інформування.

5. Оприлюднити Висновки і рішення Рахункової палати на офіційному вебсайті Рахункової палати.

6. Надіслати Висновки Апарату Верховної Ради України засобами електронного зв'язку для розповсюдження серед народних депутатів України.

7. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Голову Рахункової палати Ольгу Піщанську.

Голова Рахункової палати

Ольга ПІЩАНСЬКА